

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства та організації
підприємницької діяльності

Допущено до захисту

Завідувач

кафедри

_____ Янковий О.Г.
“ ____ ” _____ 2018 р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності Економіка підприємства

за темою:

Підвищення ефективності використання основних виробничих засобів
підприємства

Виконавець

студент факультету економіки та
управління підприємництвом

Нейкович Наталія Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

старший викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Горлова Олена Павлівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

КОМПЛЕКСНА ВИПУСКНА РОБОТА
з теми:
**«ОЦІНКА РІВНЯ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЦЕМЕНТ»)»**

Науковий керівник комплексної
випускної роботи: к.е.н., доцент Кошельок Г.В.
(вч. ступінь, посада, П.І.Б.)

Розділ: «Підвищення ефективності використання
основних виробничих засобів підприємства»

Виконавець: Нейкович Н.С.
(П.І.Б. студента)

Наук. керівник: ст.викладач Горлова О.П.
(вч. ступінь, посада, П.І.Б.)

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Поняття, класифікація та методи оцінки основних виробничих засобів підприємства.....	6
1.2. Чинники ефективності використання основних виробничих засобів підприємства.....	25
1.3. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства в Україні.....	33
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАСОБІВ ТОВ “ЦЕМЕНТ”	37
2.1. Загальна характеристика та аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ “Цемент”.....	37
2.2. Аналіз стану та ефективності використання основних виробничих засобів підприємства.....	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАСОБІВ ТОВ “ЦЕМЕНТ”	56
3.1. Ефективність оновлення активної частини основних виробничих засобів підприємства.....	56
ВИСНОВКИ	73
Список використаних джерел	78

ВСТУП

Актуальність теми. Тісна конкуренція на ринках цементу в Україні змушує виробників формувати потужну матеріально-технічну базу підприємства, особливо її головної ланки – основних виробничих засобів. Вона водночас є стимулом і гарантом можливості подальшого розвитку бізнесу. Регіональні виробники мусять шукати шляхи протидії конкурентному наступу імпортової продукції. Крім того, у сьогоденні дуже важливими викликами для виробничих підприємств є рішення задач енергозбереження та покращення екологічних показників виробничих процесів.

Теоретичні аспекти сутності основних засобів, особливості їх формування, підвищення економічної ефективності використання й обґрунтування технологічної потреби викладені в наукових працях Б.А. Аламанова, Я.М. Блянкмана, А.Ф. Бочка, А.Е. Булатова, М.Г. Вайнера, М.Г. Вергуна, Н.Г. Виговської, О.М. Голованова, О.О. Горошанської, В.А. Доманського, К.І. Єремєєва, Г.М. Коливанова, В.С. Котковського, П.А. Лайка, І.Д. Лаптева, А.С. Лібкінда, І.С. Малишева, В.М. Обуховського, Г.М. Підлісецького, А.П. Покинйчереда, М.П. Поліщука, С.С. Сергєєва, Л.Н. Сіневи, М.М. Хмелевського, Н.В. Швець, Л.Д. Шурди, А.В. Янчева та інших вітчизняних та зарубіжних авторів.

Метою випускної роботи є виявлення та оцінка шляхів підвищення використання основних виробничих засобів ТОВ “Цемент”.

Досягнення головної мети дослідження потребує вирішення таких **завдань**:

- вивчення теоретико-методологічних основ формування основних виробничих засобів підприємства;
- аналіз основних економічних показників діяльності підприємства, його фінансового стану та платоспроможності;
- аналіз ефективності використання основних виробничих засобів підприємства;

- виявлення основних шляхів підвищення ефективності використання основних виробничих засобів підприємства;

- розробка заходів з підвищення ефективності використання основних виробничих засобів ТОВ “Цемент”.

Предметом дослідження є процеси формування основних виробничих засобів та підвищення ефективності їх використання на ТОВ “Цемент”.

Об’єктом дослідження є ТОВ “Цемент”.

В процесі дослідження використовувалися загальноприйняті в економічній науці **методи**: абстрактно-логічний, статистико-економічний, системного аналізу, комплексний і системний підходи, методи фінансового аналізу, традиційні способи і прийоми економічного аналізу (табличний, порівняння, угруповання, графічний). Обробка даних здійснювалася з використанням сучасних комп’ютерних технологій.

Інформаційною базою дослідження з’явилися дані економічної літератури вітчизняних і зарубіжних авторів, матеріали конференцій, наукових публікацій, дані фінансової звітності підприємства та інші матеріали.

Практична значущість отриманих результатів. Практична значущість даного дослідження полягає в узагальненні науково-теоретичних і розробці практичних положень щодо підвищення ефективності використання основних виробничих засобів ТОВ “Цемент”. Запропоновані заходи в подальшому можуть бути використані в операційній діяльності підприємства.

Структура й обсяг роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (45 найменувань). Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 76 сторінок комп’ютерного тексту, містить 20 таблиць та 2 рисунки.

ВИСНОВКИ

Випускна робота на тему “Підвищення ефективності використання основних виробничих засобів підприємства” підготовлена в рамках комплексного дослідження “Оцінка рівня та напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства (на прикладі ТОВ «Цемент»)”.

ТОВ «Цемент» пройшов довгий шлях розвитку, починаючи з 1965 року.

З 2011 року ТОВ “Цемент” увійшло до складу міжнародного холдингу CRH Group (**Cement Roadstone Holdings**).

У структурі CRH виділено шість дивізіонів водночас за продуктовою та географічною ознаками:

- три європейські дивізіони (дивізіон тяжких матеріалів (Heavyside Division), дивізіон легких продуктів (Lightside Division), дивізіон дистрибуції будівельних матеріалів, який працює на зрілих ринках Західної Європи;
- два американські дивізіони (тяжких матеріалів та легких продуктів);
- один азіатський.

Українські підприємства, зокрема ТОВ “Цемент”, входять до Європейського дивізіону тяжких будівельних матеріалів.

У групу тяжких будівельних матеріалів CRH поєднало родовища та копальні граніту, вапняку та піщанику, виробництво цементу, бетону, зокрема асфальтовий, а також спеціальних продуктів з вапняку для сільськогосподарських, промислових, будівельних та екологічних секторів.

В рамках цього дивізіону усі підприємства CRH поділені на шість географічних регіонів. Підприємства компанії CRH, які відносяться до кожного такого регіону, використовують синергію ринку та економію за

рахунок масштабу, при цьому вони мають досить велику ступінь самостійності в управлінні своєю діяльністю.

Для проведення аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ “Цемент” використовувалися дані форми №1 та форми №2 звітності підприємства за 2014-2016 роки.

Аналіз даних підприємства показує позитивні тенденції зниження собівартості та підвищення прибутку від реалізації продукції у 2015 році порівняно з 2014. Та навпаки у 2016 році порівняно з 2015 роком темпи собівартості різко підвищуються а прибутку від реалізації мають негативну тенденцію.

У 2016 році знов зростають витрати на 1 грн реалізованої продукції, й навіть перевищують показник 2014 року.

Оплата праці у розрахунку на одну особу зростає за весь період завдяки скороченню штату підприємства.

Продуктивність праці має позитивну тенденцію і зростає високими темпами.

Але показники оборотності оборотних коштів, навпаки, погіршуються. Це пояснюється поступовим зростанням дебіторської заборгованості у складі оборотних коштів підприємства за три роки, де найбільшу частку займає дебіторська заборгованість за продукцію.

Показники ліквідності ТОВ “Цемент” демонструють неплатоспроможність підприємства у 2016 році.

З одного боку оборотні кошти підприємства все більшою мірою “заморожуються” із зростанням дебіторської заборгованості, з іншого боку, підприємство нарощує зовнішню заборгованість, як короткострокову, так і довгострокову. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу значно перевищує нормативні значення.

Операційна діяльність підприємства є стабільно прибутковою протягом досліджуваного періоду. Але загальний фінансовий результат

діяльності підприємства має від'ємне значення, яке постійно зростає. Збитки підприємства є настільки великими, що власний капітал підприємства має від'ємне значення протягом трьох років.

Хоча треба відзначити, що керівництво компанії CRH позитивно оцінює діяльність своїх підприємств в Україні у 2015, 2016 та 2017 роках. Відзначає зростання обсягів продаж та операційного прибутку незважаючи на негативну політичну ситуацію в країні. У 2017 році звертає увагу на зростання прибутку від реалізованої продукції та операційного прибутку. За оцінками головного офісу CRH підвищення цін на продукцію пом'якшило вплив інфляції та компенсувало зниження виробництва цементу, що було пов'язано з ростом імпорту.

Більш детально у нашому дослідженні проаналізовано склад, структура та показники використання основних засобів ТОВ «Цемент».

Основні засоби займають найбільшу частку у складі необоротних активів підприємства.

Усі складові основних засобів, за виключенням нематеріальних активів, скорочуються за вартістю протягом трьох років.

Структура основних засобів досить стабільна. Хоча треба звернути увагу на те, що частка машин та обладнання повільно скорочується, а частка будівель та споруд – збільшується. Тобто, на підприємстві більше уваги приділялось оновленню будівель та споруд, ніж машинам та обладнанню.

Тенденції скорочування вартості основних засобів підприємства, а також зменшення частки основних засобів в активах підприємства, відповідає поступове підвищення коефіцієнту зносу основних засобів. Тобто основні засоби старіють. Є частка основних засобів, яка зношена повністю, але ще використовується.

Коефіцієнти придатності основних засобів, який розраховано без вартості повністю зношених основних засобів, мають не дуже високе значення.

Найбільш зношеними є транспортні засоби підприємства. Знос машин та обладнання вже перевищує 50 %. А саме ці види основних засобів є активною частиною, що приносить прибуток підприємству.

В результаті проведеного аналізу ми дійшли таких висновків:

Оновлення потребує в першу чергу активна частина основних засобів підприємства.

Для підвищення показників фондоддачі та рентабельності основних виробничих засобів треба шукати шляхи підвищення пропускної спроможності встановленого обладнання.

Крім того, слід обирати такі шляхи оновлення активної частини основних засобів, які дозволять водночас знижати собівартість продукції, оскільки намітилась тенденція до абсолютного та відносного збільшення собівартості продукції. У складі витрат слід звертати найбільшу увагу на зменшення енергозатрат. Так, ТОВ “Цемент” використовує у виробництві цементу найбільш енерговитратний вид цементного млину – шаровий млин.

Виходячи з цього, ми розробили дві пропозиції щодо підвищення ефективності використання основних виробничих засобів ТОВ “Цемент”.

Перша пропозиція полягає у впровадженні неперервного потокового аналізатора мінералогічного складу COSMA (*Continuous On-Stream Mineral Analyser*).

Ми пропонуємо інтегрувати у діючу систему діагностики підприємства рентгеноструктурний аналізатор (РСК) матеріалів COSMA (*Continuous On-Stream Mineral Analyser*), який здійснює постійний збір рентгенограм у трьох точках технологічного процесу виготовлення цементу з клінкеру (рисунок).

Корисний ефект від впровадження аналізатору підприємство отримує завдяки певним змінам у діагностиці матеріалу.

Друга пропозиція полягає у встановленні сепаратору №-го покоління FCB TSV.

ТОВ “Цемент” має три цементні млини. Найбільший з них – потужністю 50 т/год. Це шаровий двокамерний млин, який поєднаний у систему з статичним сепаратором на виході газу з млину та сепаратором другого покоління для кінцевої сепарації.

Виходячи з накопиченого досвіду впровадження подібного сепаратору на інших підприємствах, можна очікувати зростання потенційної потужності підприємства у середньому на 8 т/годину, або на 16%.

Показники рентабельності ОВФ підтверджують доцільність впровадження рекомендованих заходів щодо підвищення ефективності використання основних виробничих засобів.